

Motion till riksdagen

1989/90:Kr405

av Göran Åstrand m.fl. (m)

Ungdom – etik, moral och normer

Hösten-vintern 1989-1990 har visat fram ett ideologiskt sammanbrott. På vår TV-skärm har flimrat förbi människor och händelser. Östeuropa har kveverat i omvälvningar som haft till syfte att bryta upp ett stelnat och människofientligt system – kommunismen.

Människor, som i årtionden indoktrinerats, bryter upp från en ideologi som setts som förtryck och skändlighet. Avståndstagandet blir abrupt och definitivt. Det riktar sig både mot en ideologisk teori, dess praktiska tillämpning och dess kommunistiska politiker. I 40 år har man ljugit för oss, i 40 år har vi förtryckts, nu får det vara nog. Så låter det.

Mot den här bakgrunden och i det här perspektivet bör vi i det demokratiska Sverige fråga oss, hur vi har det med den ideologi som styr våra liv och vilka förutsättningar vi ger människorna i vårt land. I denna motion väljer vi att diskutera ungdomens förutsättningar.

En av politikens viktigaste uppgifter är att ge människor goda förutsättningar i livet.

En bra standard, en god bostad, ett tryggt och bra arbete är en del av de materiella förutsättningarna. Här är det västerländskt influerade och av välståndets marknadskrafter skapade samhället starkt trots socialdemokratiska planhushållningsexperiment. Den materiella, ekonomiska standarden är hög, även om man kan ha synpunkter på hur ekonomin handlägges och bristen på valfrihet.

Men till livets förutsättningar hör också – och egentligen främst – livsmål och normer. Trygghet i livssituationen, goda förutsättningar för familjebildning och fostran, ett mål för liv och arbete, en motivation för liv, arbete och samlevnad, en mening med livet.

Till livets förutsättningar hör – rimligen – också intellektuella förutsättningar, ett kulturklimat som möjliggör och stimulerar utbildning och bildning, skola och universitet som ger kunskaper.

Perspektiv på sitt eget liv är också en viktig utgångspunkt. Att födas in i och växa upp i en kulturell och etnisk tradition, att känna och förstå den historia och den kultur, som format samhällsutvecklingen. På var och en av de här punkterna finns det anledning att vara mycket uppmärksam och att känna en betydande oro.

Vilka förutsättningar ger vi dagens ungdom?

Mot. 1989/90

Kr405

I Sverige är samhället normlöst till följd av en medveten politik som gjort oss normlösa. Gamla tiders levnads- och uppfostringsideal har ersatts av kravlöshet, gamla tiders auktoriteter är avsatta och utplånade och inte ersatta av andra fördömen. Den gamla tidens kristna levnadsregler har successivt givits allt mindre inflytande.

Historielösheten ingår också i normlösheten. Medvetet har vårt historiska perspektiv minskats, alltför många av våra ungdomar saknar kunskaper om såväl det svenska samhällets som omvärldens historiska bakgrund.

Medvetet har också skola och utbildning förändrats från en skola präglad av humanismens klassiska bildningsideal till en skola präglad av en socialdemokratisk samhällssyn. I konsekvens med denna har ämnesstrukturen förändrats, det historiska perspektivet förkortats och krav på närvaro och kunskaper minimerats. Flera och nya ämnen och ämnesgrupper har försvårat fördjupning och kunskapsförmedling.

Samhället har därtill valt materialistiska och sociala mål och lösningar framför intellektuella eller kulturella.

Samhällets otvivelaktigt höga materiella standard kräver också ett högt pris i livsförutsättningar. I ett land med världens högsta skatter begränsas den egna valfriheten och en rad oönskade effekter uppkommer. Det blir mindre tid för barnens fostran, eftersom bägge föräldrarna måste arbeta. De höga skatterna gör att många känner att det är samhället – och inte de själva – som har ansvaret för gamla mamma eller för kamraten som dricker för mycket. Människor känner att de med de höga skatterna köpt sig frid och att det personliga engagemanget inför medmänniskor inte längre behövs. Ett fjärmande människor emellan blir resultatet.

De som växer upp i detta samhälle ges – som vi ser det – inte bra livsförutsättningar vilket också visar sig i de växande problem som välfärdssamhället brottas med: asocialitet, kontaktlöshet, kriminalitet, drogmisshandling, meningslöst våld, samlevnadssvårigheter. Allt fler människor är rotlösa, olyckliga eller ensamma.

Den svenska välfärdsstatens kris är självförvållad. Samhället, dvs. den politiska majoriteten, har önskat styra utvecklingen i en viss riktning. Nu ser vi resultaten.

Låt oss skissera några problemområden och hur de skulle kunna påverkas till det bättre.

Något att leva för

Tidigare fanns i det svenska samhället en nedärvd starkt förankrad normbildning, som hade sina rötter både i svenska traditioner och i kristendomen, liksom i humanismens syn på människa och bildning. Auktoriteterna gav innehåll åt och bestämde ramarna för mänskligt beteende. När den egna förmågan inte räckte till eller när karaktären sviktade, fanns far och mor och läraren och prästen som auktoriteter. För den starka, samhällsduglige blev deras råd och anvisningar rättesnören i livet, för den svage sattes därmed krav och förutsättningar. Detta gamla samhälle är förgånget och knappast saknat.

Genom den medvetna avkristningen, genom att minimera de etiska och moraliska kraven, den medvetna kampen mot auktoriteter, den liberalare rättsskipningen och de mindre uttalade kraven i skola och arbetsliv skapades en ny situation.

Vem formulerar i dag levnadsregler och normer? Vilka rättesnören och livsråd får unga människor med sig i livet, och av vem?

Svaret är – som vi ser det – att det inte formulerats någon ny norm och att den normbildning som ändå förekommer skapas av företeelser som delvis är destruktiva; vi ser det i drogvärlden, vi kan se det i vissa företeelser i ungdomsmusiken och vi kan se det i de attityder som kvällstidningar och TV och videovärlden förmedlar.

I stora och breda ungdomsgrupper är de här skisserade frågeställningarna inga problem. Med en öppenhet som tidigare saknades, med ett internationellt perspektiv som tidigare inte var möjligt, med en vitalitet gentemot människor och företeelser klarar de sig bra i det moderna samhället. Men alla har inte dessa möjligheter eller denna attityd, alla har inte hemifrån en inre trygghet, alltför många far illa i ett normlöst och kravlöst samhälle.

Effekterna är delvis förskräckande. Många ungdomar får orimligt dålig start i livet. De har ingenting att leva för, ingen motivation för utbildning och arbete, ingen motståndskraft mot droger och inget inre motstånd mot grovt våld eller kriminalitet. De saknar tydligt formulerade etiska regler eller moraliska råd.

Andra ungdomar får inte den intellektuella stimulans de skulle behöva. Ty vem ger det intellektuella kulturklimatet en chans i ett normlöst samhälle, vem stimulerar den underprivilegerade men begåvade unge? Vem ger estetiken (det vackra) och kulturen och historien en chans att bilda och berika unga människor?

Ett samhälle som saknar historia, har ingen framtid. Eller annorlunda formulerat, ett land har inte bara en nutid och en framtid, utan också en historia. Saknar man kunskap om samhällets bakgrund och historia, förstår man inte heller hur samhället fungerar eller accepterar inte det främmande och ovana. Historielösheten är en förklaring till rasism och främlingshat.

Avkristningen och den medvetna sekulariseringen har gjort oerhört många människor andligt hemlösa, utan mening med sitt liv, utan kunskaper och insikter och utan hopp. En tro och övertygelse ger tröst och förlåtelse, glädje och hopp i andra termer och med större djup än aldrig så förfinade sociala metoder.

Ett samhälle som inte ställer krav, medverkar till rotlöshet och asocialitet. Det är för många unga människor en märklig upplevelse att första gången krav är tydligt formulerade, är inom idrotten, där spelreglerna är tydliga, där den som bryter mot dem blir utvisade, där samverkan med andra och respekt för motståndare är en del av idrottens tankevärld.

Normlösheten och kravlösheten har också en dimension där de höga skatterna och de påtagliga bristerna i samhällsservice skapar ett avståndstagande från samhället och dess företrädare. Man förstår inte motiven för centraliserade och politiserade beslut och tar därför avstånd från politiken och dess innehåll.

Hemställan

Mot. 1989/90

Kr405

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av normer och bättre etiska livsförutsättningar,
2. att riksdagen hos regeringen begär analys och redovisning av hur etiska normer och krav formuleras i lagstiftningen och i skolans undervisningsplaner,
3. att riksdagen begär att regeringen låter ungdomspolitiska utredningen få del av uttalandena i motionen.

Stockholm den 22 januari 1990

Göran Åstrand (m)

Elisabeth Fleetwood (m)

Lars Ahlström (m)